

فلسفه تنبیه و تفاوت جرم والدین و جرم تنبیه معلم

فاطمه ملک^۱، حسین دائمی^۲

۱. دانشجوی ارشد رشته حقوق خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی گناباد، ایران. (نویسنده مسؤول)^۱
۲. مدرس دانشگاه و دانش آموخته دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

چکیده

تنبیه در اصول تربیتی و فلسفی به عنوان ابزاری برای اصلاح رفتار و تربیت افراد مطرح می‌شود. اما فلسفه تنبیه در جرائم مختلف والدین و معلمان متفاوت است. والدین به عنوان سرپرستان طبیعی، مسئولیت آموزش و تربیت فرزندان را دارند و تنبیه آن‌ها باید بر پایه عشق و مراقبت باشد. در مقابل، معلمان به عنوان الگوهای رفتاری و فراهم‌کنندگان محیط یادگیری، موظف به استفاده از روش‌های غیرخشونت‌آمیز برای تربیت دانش‌آموزان هستند. تنبیه بدنی توسط والدین و معلمان هر دو تحت قوانین حقوقی بررسی می‌شود، اما پیامدهای حقوقی آن متفاوت است. در این نوشتار که با روش تحلیل و توصیف کتب و مستندات حقوقی و جزایی بر پایه تشریح مفاد و سرواژه‌های کلیدی مورد انتظار صورت گرفته است، نتایج حاصل بدین شکل می‌باشد که، برطبق مفاد قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران، تنبیه والدین در صورت بروز آسیب می‌تواند منجر به سلب حضانت یا پیگرد قانونی شود، درحالی که بر طبق مفاد آیین نامه اجرایی مدارس، تنبیه معلم در صورت صدمه زدن به دانش آموز جرم محسوب شده و ممکن است منجر به تعلیق، اخراج یا پیگرد قانونی گردد. اما در هر دو حالت نیز، قوانین و فرهنگ‌های جامعه تأثیر زیادی بر نوع و تفسیر تنبیه دارند. بنابر تحلیل نتایج پژوهش مذکور، فلسفه تنبیه باید به سمت رویکردهای سازنده و غیر خشونت‌آمیز در تربیت و اصلاح رفتار حرکت کند، به ویژه در مواجهه با کودکان و نوجوانان. کلیدواژگان: تنبیه، خشونت، جرم، والدین، معلمان، کودکان.

۱. مقدمه

در طول تاریخ، تنبیه به عنوان ابزاری برای اصلاح رفتار و آموزش در جوامع انسانی مورد استفاده قرار گرفته است. از مدارس گرفته تا نظام خانوادگی، این مفهوم نقش بنیادین در تربیت و نگهداری نظم اجتماعی ایفا کرده است. با این وجود، اعمال تنبیه تحت لوای فلسفه‌های

¹ Email: Fmalek4727@gmail.com

مختلف و در چهارچوب قوانین و اصول متنوعی صورت می‌گیرد که بسته به فرهنگ و جامعه می‌تواند متفاوت باشد.

در نگارش این مقاله بر این مهمیم که منابع معتبر و شناخته شده را ذکر کنیم تا استناد به تعاریف قویتر و مستندتر شود. همچنین منابع روانشناسی می‌تواند مهم‌ترین منابع برای بررسی اصطلاحاتی نظیر تنبیه باشد که در این نگارش به تفصیل بیان خواهد شد.

۱-۱- پیشینه پژوهش

تاکنون مقالات متعددی پیرامون خشونت و تنبیه در آموزش و پرورش (صوفلو، ۱۴۰۲: ۱۴۰۷ تا ۱۴۰۱)، بررسی پدیده کودک آزاری از منظر جرم‌شناسی و حقوقی (جاهد، ۱۳۸۷: ۴۸ تا ۴۰)، بررسی فقهی حقوقی مرز کودک آزاری و تنبیه کودک از سوی والدین (خلیل پاجی، ۱۳۹۶: ۲۷ تا ۵) به نگارش درآمدند که هر یک ابعاد مختلفی از این موضوعات را کاویده‌اند. با این حال، تاکنون به تفاوت‌های جرم‌انگاری تنبیه که از سوی والدین یا معلمان صورت می‌گیرد، پرداخته نشده است. این موضوع از آن جهت حائز اهمیت است که نقش‌های اجتماعی و انتظارات فرهنگی از والدین و معلمان متفاوت است و این تفاوت می‌تواند در تعیین مرزهای قابل قبول در استفاده از تنبیه به خوبی منعکس شود.

۱-۲. سوال پژوهش

در این نوشتار، به بررسی فلسفه تنبیه پرداخته، و سوال بنیادین پژوهش حاضر این است: - تفاوت‌های جرم تلقی شدن تنبیه توسط معلم و والدین خواهیم پرداخت.

فلسفه تنبیه با بررسی اهداف، مبانی و اثرات مجازات در تلاش است تا راه حل‌هایی عادلانه و انسانی‌تر برای برخورد با جرائم ارائه دهد. از نظریه‌های سنتی که بر انتقام و تحذیر تاکید داشتند تا نظریه‌های مدرن که بر اصلاح و عدالت ترمیمی متمرکز هستند، هریک تلاش می‌کنند تا به نحوی به تقویت امنیت و انسجام اجتماعی کمک کنند.

واژه تنبیه در تفاسیر مختلف به معانی متفاوت تعبیر می‌شود و در تعریف لغوی و اصطلاحی تشریحی گوناگون دارد که توجه به این نکته سبب اغنای توصیف عملکرد رفتاری در مجموعه تنبیه خواهد شد. نگرش به تنبیه در طول تاریخ، بازتابی از تغییرات اجتماعی، فرهنگی و فلسفی جوامع بوده است. در حالی که انتقام و جبران خسارت در دوره‌های قدیم نقش مهمی ایفا می‌کرد، در دوران مدرن، تاکید بیشتری بر اصلاح و بازپروری مجرم و محافظت از جامعه دیده می‌شود.

امروزه، با توجه به ارزش‌های حقوقی، به دنبال راهکارهای انسانی‌تر و موثرتر برای مقابله با جرم و جنایت هستند.

۲. تعریف لغوی تنبیه

تنبيه در لغت به معنای آگاهیدن، واقف گردانیدن به چیزی و آگاه و هوشیار کردن آمده است. تنبيه به معنی "ضرب و جرح به همراه تحقیر" می‌باشد (یاربکر روش، ۱۳۷۸: ۳). و در اصطلاح به عملی گفته می‌شود که لازمه آن آگاه و هوشیار کردن باشد و دست کم به سه معنا به کار گرفته شده است (دهخدا، ۱۳۵۸: ۵، ج ۷۰۱۳):

۱. حذف پاسخ مثبت از ارگانیسم و یا اضافه کردن پاسخ منفی به آن.
 ۲. تنبيه بدنی یا کتک زدن، گاهی مراد از تنبيه به همین معنا است که ما آن را تنبيه به معنای اخص می‌گوییم. روشن است که بر طبق معنای او _معنای عام_ تنبيه طیف وسیعی را در بر می‌گیرد که عبارت است از تغافل، تهدید، تحقیر، سرزنش و تمسخر.
 ۳. تنبيه به معنای بیدار گردانیدن، آگاه و هوشیار کردن و واقف کردن بر چیزی می‌باشد. تنبيه از نظر لغوی به معنی؛ بیدار کردن، هوشیار ساختن، مجازات کردن، گوشمالی دادن و تادیب می‌باشد (معین، ۱۳۸۶: ۸۹۹).
- تنبيه مأخوذ از تازی بیداری از خواب، آگاهی پس از غفلت، آگاه گردانیدگی، پند و نصیحت، ملامت و سرزنش و سیاست و عقوبت، تنبيه شدن آگاه شدن، سیاست شدن و بیدار شدن از غفلت است (نفیسی، ۱۳۴۳: ج ۳، ۹۷۷).
- نَبَه (النبه): گم‌شده‌ای که بدون جستجو، پیدا می‌شود (فراهیدی، ۱۴۱۰ ق: ۵۹).

۳. تعریف اصطلاحی تنبيه

تنبيه با ارائه یک محرک آزارنده بعد از یک رفتار نامطلوب، به منظور کاهش دادن نیرومندی آن رفتار را گویند (طریحی، ۱۳۷۵: ۳۶۳).

تنبيه، کاهش در احتمال بروز آتی یک پاسخ است که در نتیجه ارائه، بلافاصله محرکی پس از آن حاصل می‌شود.

همچنین تنبيه عبارت است از: روش‌های هوشیار کننده، یا هشدار دهنده، توام با ترس و دلهره، یا بدون ترس و دلهره، که در بعضی موارد منتهی به ضرب را می‌گویند که سبب ترک یا تضعیف یا تقویت یا تعدیل عمل می‌شود و فرد را از حالت انحراف منفی خارج می‌سازد (سیف، ۱۳۷۷: ۴۷۳).

تنبيه نوعی کيفر و پاداش منفی است و عبارت است از: به کار گرفتن عامل یا عواملی که بتواند زشت کار را از عمل خلافت باز دارد و موجبات تنبيه و بیداری و عبرت و پندگیری افراد را فراهم سازد (فائضی، ۱۳۷۰: ۱۵).

تنبيه در اصطلاح عبارت است از: مجازات انسانی که کار ناپسندی را انجام داده، به منظور ترک نمودن و جلوگیری از تکرار (امینی، ۱۳۷۷: ۱۴۱).

تنبيه عبارت است از مواجهه ساختن متربی خطاکار با یک تجربه ناخوشایند به منظور آگاه ساختن وی از پیامد رفتار نامطلوب خود و جلوگیری از تکرار آن. (قائمی مقدم، ۱۳۸۸: ۱۳۷) خلاصه تنبيه در تعريف اصطلاحی، اجرای اقدامی برای مجازات یک شخص به دليل نقض قوانین، مقررات یا اصول مشخص می‌باشد.

۴. نظریه های تنبيه

فلسفه تنبيه به چند نظریه اصلی تقسیم می‌شود که هر کدام بر جنبه‌های متفاوتی از عمل تنبيه تاکید دارند. این نظریه‌ها به شرح زیر است:

۴-۱. **نظریه اصلاح‌گرا نه (ترمیمی):** این نظریه بر این باور است که هدف از تنبيه، اصلاح مجرم و بازگرداندن او به جامعه به عنوان فردی بهبود یافته است. تمرکز بر توانبخشی و آموزش فرد است تا از خطاهای گذشته خود دوری کند. (افشاری نژاد، ۱۴۰۲: ۱۱۰)

۴-۲. **نظریه بازدارندگی:** این دیدگاه بر این است که تنبيه باید به شکلی باشد که دیگران را از انجام اعمال مشابه منصرف کند. هدف بازدارندگی این است که مثال عبرتی برای بقیه جامعه ایجاد کند. (نات، ۱۴۰۳: ۸۲)

۴-۳. **نظریه جزایی یا کیفرگرا (حقوقانیت مطلق):** این نظریه معتقد است که مجازات باید به عنوان پاسخی به جرم صورت گیرد، با توجه به اینکه عمل جرم آمیز به ذات خود نیاز به کیفر دارد، بدون در نظر گرفتن نتایج یا اصلاح مجرم. (گرف، ۱۴۰۰: ۱۹۸)

۴-۴. **نظریه تامین امنیت:** هدف از تنبيه در این نظریه، حفاظت از جامعه است. با حذف موقت یا دائمی فرد خطرناک مانند زندانی کردن یا اجرای احکام سنگین، از جامعه، در برابر جرائم آتی محافظت می‌شود. (افشاری نژاد، ۱۴۰۲: ۹۵)

۴-۵. **نظریه انتقام گیری اجتماعی:** این دیدگاه بر این باور است که تنبيه نوعی انتقام به جای جامعه از جرم و جانی است و به تلافی و برقراری عدالت تاکید دارد. (کهن، ۱۳۹۲: ۳۴۰)

۴-۶. **نظریه عدالت (ترمیمی):** این دیدگاه بر اهمیت ایجاد فرصت برای گفتگو و مصالحه بین مجرم و قربانی تاکید می‌کند. هدف اصلی این است که تمرکز بر بهبود نتایج اجتماعی و شخصی باشد، به جای مجازات. (همان، ۳۴۲)

هر کدام از این نظریه‌ها می‌تواند در موقعیت‌های مختلف و بسته به فرهنگ، قوانین و ارزش‌های جامعه خاص، اهمیت و کاربرد متفاوتی داشته باشند.

۵. فلسفه تنبیه

تنبیه در فلسفه به معنای مجموعه‌ای از روش‌ها و ابزارهایی است که برای توجیه و تشویق افراد به رفتارهای مورد نظر یا جلوگیری از رفتارهای ناپسند استفاده می‌شود. تنبیه به عنوان یکی از موضوعات مورد بحث اخلاق و فلسفه جنایات به شدت مورد توجه است. در این زمینه، بحث‌های فلسفی بسیاری وجود دارد که به تاثیر تنبیه بر اراده، اخلاق و عدالت می‌پردازند. (گرفش، ۱۴۰۰: ۱۹۸)

برخی از مباحث مهمی که در فلسفه تنبیه بررسی می‌شوند، عبارتند از:

۱-۵. **منطق تنبیه:** این بحث بر مبانی منطقی و فلسفی تنبیه تمرکز دارد، مانند پیچیدگی‌های نظری از جمله معنای عدالت و ارزش‌های اخلاقی پیشنهاد شده برای تنبیه.

۲-۵. **اثیر تنبیه بر اراده انسانی:** بحث در مورد اینکه تنبیه چگونه تاثیری بر اراده و آزادی انسان‌ها دارد و آیا تنبیه می‌تواند رفتارهای انسان را تغییر دهد یا خیر.

۳-۵. **تنبیه و عدالت:** بحث در مورد اینکه تنبیه چگونه می‌تواند با اصول و مبانی عدالت در تضاد یا تطابق قرار گیرد.

۴-۵. **تنبیه و اخلاق:** بررسی اینکه آیا تنبیه با اصول اخلاقی سازگاری دارد یا خیر و آیا تنبیه باید بر اساس اصول اخلاقی عمل کند یا خیر.

بررسی این موضوعات و ارائه دیدگاه‌های مختلف در زمینه تنبیه به دلیل پیچیدگی و اهمیت آنها، از موضوعات مهم فلسفی است که در فعالیت‌های علمی و پژوهشی جامعه فیلسوفان بسیار اهمیت دارد.

تاریخچه فلسفه تنبیه به منابع معتبری چون افلاطون، آگوستینوس و مانیتکیا مرتبط است. افلاطون در اثرهایش به "نیکوماخوس" و نمایه‌های دیگر، مفهوم تنبیه را مورد بررسی قرار داد. آگوستینوس نیز در اثر "شهوت گریه" به تداوم ذنب و تنبیه انسان‌ها پرداخت.

در ادبیات اسلامی، ابن سینا و ابن تیمیه نیز نظری در مورد تنبیه ارائه کرده‌اند. این فیلسوفان و منابع، تکوین تفکر در این زمینه را تاثیرگذار کرده و تاریخچه فلسفه تنبیه را شکل داده‌اند. (آرمیده، ۱۳۹۷: ۶۶)

فلسفه تنبیه دارای تاریخچه‌ای طولانی و پیچیده است و مراحل مختلفی را طی کرده است که هر یک بازتاب دهنده نگرش‌ها و ارزش‌های جامعه در زمان خود بوده‌اند.

۶. انواع تنبیه

تنبیه به عنوان یک ابزار ارتباطی و اداری می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر رفتار افراد داشته باشد، که معمولاً از جهت اصلاح رفتار متخلف انجام می‌شود و به منظور حفظ نظم و ارتقای انضباط است (احمدی صوفلو، ۱۴۰۲: ۱۴۰۴).

تنبیه انواع مختلفی دارد که عبارتند از:

۶-۱. **تنبیه مثبت:** در این نوع تنبیه، تحریکی استفاده می‌شود تا فرد واقعه‌ای مطلوب را تجربه کند. این نوع تنبیه هدفمند به تغییر رفتارهای مطلوب می‌پردازد. به عنوان مثال، پاداش‌هایی مثل تشویق، تجلیل، یا اعمال امتیاز مثبت ممکن است به عنوان تنبیه مثبت عمل کنند.

۶-۲. **تنبیه منفی:** در این حالت، یک مجازات یا حائزه منفی به فرد تعلق می‌گیرد به منظور کاهش رفتار ناپسند او.

این نوع تنبیه، بر روی رفتارهای غیر مطلوب تمرکز دارد. به عنوان مثال، کارهای منفی مثل سرکوب وضعیت، محروم کردن از امکانات یا اعمال جریمه منفی شامل این دسته می‌شوند.

۶-۳. **تنبیه مدرن:** به جای تنبیه سنتی، تکنیک‌های مدرنی مثل مذاکره، درمان شناختی رفتاری و آموزش شناختی برای تغییر رفتار استفاده می‌شوند.

۶-۴. **تنبیه رفتاری:** این رویکرد بر اصل تقویت رفتارهای مطلوب و تنبیه رفتارهای غیر مطلوب تأکید دارد.

۶-۵. **تنبیه اجتماعی:** این نوع تنبیه وابسته به تطبیق با گروه و اجتماع و بر تأثیرات اجتماعی، انگیزشی و تحریکی تمرکز دارد.

هر یک از انواع تنبیه‌ها می‌توانند در شرایط و محیط‌های مختلف برای تربیت و تغییر رفتار مورد استفاده قرار گیرند و بر اساس شرایط و نتایج آنها بررسی شوند (آرمیده، ۱۳۹۷: ۷۰).

۷. تغییرات تنبیه در طول ادوار زمانی

تنبیه به عنوان یکی از ارکان اصلی نظام‌های حقوقی و اجتماعی، در طول تاریخ بشر دچار تحولات عمده‌ای شده است. این تحولات نه تنها بازتابی از پیشرفت‌های فرهنگی و اجتماعی بوده‌اند، بلکه به تدریج فلسفه‌های گوناگونی را نیز پیرامون این مفهوم شکل داده‌اند.

در این مقاله، به بررسی روند تغییرات در رویکردهای تنبیهی در طول تاریخ پرداخته شده است.

۷-۱. **دوران باستان:** در دوران باستان، تنبیه عمدتاً شکل انتقام‌گیری و قصاص انجام می‌شد. مفاهیمی همچون "چشم در برابر چشم" و "دندان در برابر دندان" از جمله اصول اساسی بودند که در بسیاری از جوامع باستانی رایج بودند.

این نوع تنبیه بیشتر بر مبنای انتقام شخصی و بی‌واسطه و جایگزین عدالت فردی بود که هدف آن جبران خسارت مستقیم به فرد آسیب دیده یا خانواده او بود. (مجد فر، ۱۳۸۲: ۳۴)

۲-۷. قرون وسطی: با گسترش تاثیر دین و فلسفه در ساختار اجتماعی، تنبیه در قرون وسطی شکل دیگری به خود گرفت.

در این دوره، مجازات‌ها اغلب در ملأ عام و به شکل شکنجه یا اعدام اجرا می‌شدند و در بسیاری از موارد، جنبه‌ای مذهبی و معنوی به خود می‌گرفتند. محاکمات و مجازات‌ها در این دوره به شدت تحت تاثیر نظام‌های دینی و قواعد کلیسایی بودند.

۳-۷. دوران رنسانس و روشنگری: با آغاز دوران رنسانس و پس از آن عصر روشنگری، تغییرات عمده‌ای در دیدگاه جامعه نسبت به تنبیه شکل گرفت. تفکر عقلی و انسان‌گرایانه روشنگری باعث شد که تنبیه به تدریج به سمت اصلاح و توانبخشی سوق پیدا کند. فیلسوفانی مانند بکاریا و بتام بر نقش بازدارندگی و اصلاح مجرم تاکید کردند و پیشنهاد دادند که تنبیه باید عقلانی و انسانی باشد و درد و رنج بی جا نداشته باشد.

۴-۷. دوران مدرن: با ورود به دوره مدرن و گسترش اصول حقوق بشری، رویکردهای تنبیهی به سمت استفاده از روش‌های جایگزین همچون حبس به جای اعدام و تمرکز بر اصلاح و بازپروری سوق داده شدند. نظام زندانبانی شکل جدیدی به خود گرفت و تلاش‌ها برای اصلاح مجرمان و بازگشت آگاهانه آنان به جامعه شدت یافت.

۵-۷. دوران معاصر: در دوران معاصر، تاکید بر عدالت ترمیمی و بازپروری به مراتب بیشتر شده است. بسیاری از سیستم‌های حقوقی امروزی تلاش می‌کنند با رویکرد انسانی‌تر و عادلانه‌تر، از بروز جرم جلوگیری کنند و به جای انزوای مجرمان، بر اصلاح و بازگشت آنان به جامعه بپردازند. همچنین، در برخی جوامع، تاکید بر برابری اجتماعی و رفع علل بنیادین جرم، همچون فقر و تبعیض، در دستور کار قرار گرفته است.

هر یک از این مراحل با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع توسعه یافته‌اند و بسیاری از سیستم‌های حقوقی امروزی ترکیبی از این انواع را به کار می‌گیرند.

اولین قدم در تنبیه کشف ریشه علت رفتار کودک است. گاهی رفتار کودک اقتضای سن اوست و شاید بزرگترها از گروه‌های سنی و ویژگی‌های آنها اطلاع دقیقی در دست ندارند و گمان می‌کنند که رفتار کودک زشت یا نادرست است. مثلاً کودک سه ساله عادت به پرت کردن وسایل دارد. در واقع او در حال تجربه قدرت دست و همچنین فاصله است. حال ما در برابر این رفتار کودک باید بسیار محتاط باشیم و راه حل مناسبی ارائه دهیم. می‌توانیم توپ‌هایی

از دستمال کاغذی درست کنیم و تمام وسایل تیز و خطرناک را که در پیرامون او می‌باشد جمع کنیم تا ایجاد تنش نشود. اما گاهی رفتار کودک علت دیگری دارد شاید او دارای مشکل خانوادگی است ولی ما اطلاعی نداریم برای ملموس شدن این مورد مثال عینی را بیان می‌کنیم. پسری در سن ۱۰ سالگی در زنگ تفریح از دیوار مدرسه خود بالا می‌رفت. وقتی پایین می‌آمد، ناظم مدرسه او را به خاطر شیطنتی که انجام می‌داد، تنبیه می‌کرد. یکی از معلمین امور تربیتی، خود را به کودک نزدیک کرد، و وقتی دوستی بین آنان شکل گرفت، از پسر بابت این کار هر روزش و تنبیه پس از آن، سوال کرد. پسر گفت: "من این کار را به خاطر شیطنت انجام نمی‌دهم، بلکه پدر من سال گذشته فوت کرده و من که پسری ۱۰ ساله هستم، کسی به من کار نمی‌دهد. مادرم نیز کار مناسبی پیدا نکرده است و پشت مدرسه گدایی می‌کند. من در زنگ تفریح از دیوار بالا می‌رفتم، تا ببینم مادرم در چه وضعیتی قرار دارد." (آرمیده، ۱۳۹۷: ۶۰) پس می‌بینیم کسی که علت را کشف کرده، مشکل خانوادگی را سبب این نوع رفتار کودک می‌داند و کسی که علت را کشف نکرده، آن را شیطنت می‌پندارد.

تنبیه مانند تیغ جراحی در دست طبیب است و اگر در آن کوچکترین اشتباه رخ دهد، گاه غیر قابل جبران خواهد بود. امام علی (ع) فرمودند: "رسول گرامی اسلام با دارو دنبال بیماری می‌گشتند" (ابن ابی الحدید، ج ۷، ص ۱۸۴).

ما نیز باید سعی کنیم برای هر مشکلی، ابتدا مطالعه کنیم و سپس از مشاوران رشته مربوطه کمک بگیریم.

۸. نقش والدین در تنبیه

والدین نقش بسیار مهمی در تنبیه و پرورش کودکان دارند. رویکردهای والدین در تنبیه می‌تواند تاثیر مهمی بر رفتار، اعتقادات و شخصیت فرزندان داشته باشد. در این مقاله و بررسی نقش والدین در تنبیه از دو جنبه مثبت و منفی پرداخته خواهد شد.

از یک سو، تنبیه مثبت و فاصله گذاری با عنوان روش‌های سازنده توسط والدین مورد استفاده قرار می‌گیرد. والدین می‌توانند از تکنیک‌های مثبتی مانند تقدیر، تشویق و تحسین برای تقویت رفتارهای مطلوب کودکان استفاده کنند. این نوع تنبیه می‌تواند بهبود رفتار فرزند، افزایش اعتماد به نفس و افزایش همکاری کودک با والدین را تقویت کند.

از سوی دیگر، تنبیه منفی و فطری به عنوان شیوه‌های مورد استفاده والدین نیز وجود دارد. تنبیه منفی ممکن است شامل محدود کردن امکانات، تنبیه جسمی یا توبیخ باشد. این نوع تنبیه ممکن است با مشکلات رفتاری و روابط ناخوشایند بین والدین و فرزندان منجر شود.

تنبیه کودکان از سوی والدین یک موضوع پیچیده از نگاه فلسفی است (خلیل پاچی، ۱۳۹۶: ۲۲).

توجیهات فلسفی برای تنبیه کودکان جود دارد که برخی از آنها شامل موارد ذیل می‌باشد:

۸-۱. **تعالیم اخلاقی:** برخی معتقدند که تنبیه مناسب کمک می‌کند تا کودکان از طریق تجربه یاد بگیرند که چه رفتارهایی قابل قبول است و چه رفتارهایی قابل قبول نیست.

۸-۲. **مسئولیت پذیری:** تنبیه می‌تواند به کودکان یادآوری کند که باید مسئولیت اعمال و تصمیمات خود را بپذیرند.

۸-۳. **تربیت فردی:** تنبیه می‌تواند به فرایند تربیت و تشکیل شخصیت کودکان کمک کند.

۸-۴. **ایمان به تجربه:** برخی فیلسوفان معتقدند که تجربه‌های منفی نیز برای رشد و پیشرفت کودکان آموزنده است.

هرچند تنبیه مناسب باید همواره با توجه به شرایط مخصوص هر خانواده و هر فرد تعیین شود و از مراقبت و احترام به حقوق کودکان هم غفلت نشود.

بنابراین نقش والدین در تنبیه بیشتر از تنها اعمال مجازات یا پاداش به فرزندان خود است. آنان مسئولیت داشتن یک برنامه تنبیهی منسجم و اثربخش را بر عهده دارند که بر پایه تعالیم مثبت، توجه به نیازهای فرزندان، و احترام به حقوق آنها ایجاد شود. این کارآمدترین رویکرد برای تربیت فرزندان است و به همین دلیل، نقش والدین در تنبیه بیانگر اهمیت بی‌بدیل آن در شکل دهی به شخصیت و رفتار فرزندان است. مطالعات جدید نشان می‌دهد که اثر بخشی این روش‌ها بر پایه دانش اجتماعی و روانشناسی مدرن قابل ارزیابی است (فوروارد، ۱۳۹۹: ۳۰۹).

۹. نقش معلمان در تنبیه

معلمان نقشی بسیار مهمی در فرایند تنبیه دانش آموزان دارند. آنان نه تنها موظف به انتقال دانش به دانش آموزان هستند، بلکه نقش تربیتی نیز باید به خوبی اجرا شود. بنابراین، معلمان به عنوان راهنما و پیشوا برای دانش آموزان عمل می‌کنند ولی می‌توانند با روش‌های متنوعی از جمله تشویق، ترغیب و توجیه بهبود رفتارهای غیر مطلوب دانش آموزان را تحت کنترل قرار دهند.

بر اساس تحقیقات مختلف در حوزه رفتارشناسی و آموزش، به وضوح ثابت شده است که استفاده از روش‌های مثبت تشویقی توسط معلمان در اثربخشی تنبیه مثبت تاثیر مثبتی دارد و منجر به افزایش رضایت همکاری دانش آموزان می‌شود.

۱۰. تشریح تفاوت والد و معلم

معلمان و والدین هر دو دنیای مهمی در زندگی یک فرد هستند که نقش‌ها و مسئولیت‌های اساسی و مهمی در تنبیه و رفتارهای کودکان دارند.

در زمینه تنبیه تفاوت‌های اساسی بین عملکرد معلمان و والدین وجود دارد که در چهار حوزه به آن می‌پردازیم:

۹-۱. هدف تنبیه: معلمان به عنوان افرادی که در محیط آموزشی با کودکان برخورد دارند، تلاش می‌کنند از تنبیه به عنوان ابزاری برای حفظ نظم و رفتارهای مطلوب در محیط آموزشی استفاده کنند. آنها می‌توانند با تنبیه مستقیم یا ترغیب مثبت و منفی به شکلی کمک کنند تا فرایند یادگیری تسهیل یابد و رفتارهای نامطلوب کودکان تصحیح شود و انضباط آنها تقویت شود (کاپالکا، ۱۳۹۷: ۳۷).

از سوی دیگر والدین به عنوان شخصیت‌های اصلی در زندگی روزمره کودکان، توانایی تنبیه و تشویق آنان را دارند. والدین تمایل دارند با ایجاد قوانین و برنامه‌ریزی مناسب و تعیین حدود مناسب برای کودکان خود، و با استفاده از تنبیه، کودکان را به رفتارهای مطلوب هدایت کنند و آنها را برای زندگی مستقل آموزش دهند (معنوی پور، ۱۳۹۶: ۲۷۶).

۹-۲. روش تنبیه: معلمان معمولاً از سیستم‌های تنبیه استاندارد استفاده می‌کنند که ممکن است شامل خطاهای دانش‌آموزان یا جریمه‌های خاصی باشد اما والدین تمایل دارند روش‌های متنوع‌تری را برای تنبیه و پاداش استفاده کنند مانند گفت و گو، توصیه، توجه و محبت بیشتر (صادقی، ۱۳۹۶: ۱۱۸).

۹-۳. پیامدهای تنبیه

به طور کلی معلمان و والدین با توجه به نقش و محیط‌هایی که در آن فعالیت می‌کنند، رویکردهای متفاوتی به تنبیه و رفتارهای فرزندان دارند که معلمان بیشتر در محیط آموزشی و والدین بیشتر در محیط خانوادگی تاثیرگذارند که همکاری بین این دو گروه اهمیت بالایی در تربیت و پرورش کودکان و نوجوانان دارد.

۱۰. تحلیل تفاوت جرم تنبیه والد و معلم

تفاوت بین جرم تنبیه والدین و جرم تنبیه معلم در چندین جنبه قابل بررسی است:

۱۰-۱. منبع قانونی: تنبیه والدین: تنبیه بدنی کودکان توسط والدین در قانون مدنی و قانون مجازات اسلامی تحت عناوین "آزار" و "ایذاء" بررسی می‌شود. والدین به عنوان سرپرستان قانونی کودک موظف به تربیت صحیح و محافظت از او هستند و هرگونه تنبیه غیرمنصفانه و آسیب‌زا ممکن است به عنوان جرم تلقی شود.

مسئولیت قانونگذاری و حمایت از اطفال در مقابل والدین و هرگونه تنبیه و تادیب کودک و سوء استفاده از حد و مرز تربیت کودکان ر عهده قانون مدنی و مجازات اسلامی می‌باشد که در موارد مشخصی تنبیه بی حد و مرز کودکان را جرم انگاری کرده‌اند.

بر طبق ماده ۱۱۷۹ قانون مدنی ابوبن حق تنبیه طفل خود را دارند ولی به استناد این حق نمی‌توانند طفل خود را خارج از حدود تادیب و تنبیه نمایند (طیبی جبلی، ۱۳۹۲: ۸۳)

در ماده مورد نظر مشاهده می‌شود قانونگذار تنبیه کودک را در حد و حدود متعارف مجاز شمرده است و این حق را به والدین خود داده است که کودکان خود را برای اصلاح و تربیت مورد تنبیه قرار دهند. ماده ۱۱۷۹ قانون مدنی ایران دارای ابهاماتی از جهت تعیین نمودن میزان تنبیه است که ظاهراً قضاوت میزان و مقدار تنبیه را به عرف خانوادگی والدین واگذار کرده است. این حق شامل پدر و مادر شده و افراد دیگر، هرچند درجه یک باشند مانند پدربزرگ و جد پدری را شامل نمی‌گردد (همان: ص ۸۵).

همچنین در ماده ۴ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان نیز به این موضوع مهم اشاره شده و تنبیه کودک را در صورتی که جسم و روح کودک را صدمه زند ممنوع شمرده است. هرگونه صدمه و اذیت و آزار و شکنجه جسمی و روحی کودکان و نادیده گرفتن عمدی سلامت و بهداشت روانی و جسمی و ممانعت از تحصیل آنان ممنوع و مرتکب به سه ماه و یک روز تا ۶ ماه حبس و تا ۱۰ میلیون ریال جزای نقدی محکوم می‌گردد.

قانون ایران به صورت مجزا، به تنبیه توسط پدر و مادر پرداخته است با این بیان که، اثبات جرم کودک آزاری توسط مادر چنانچه همراه با ضرب و شتم طفل بوده باشد، مادر ملزم به پرداخت دیه می‌شود و اگر مادر فرزند خود را بکشد قصاص می‌شود.

در مقابل چنانچه آسیب فیزیکی توسط پدر به کودک وارد شود تنبیه از حالت متعارف خارج شده و این عمل شکنجه کودک محسوب شده و در صورت اثبات کودک آزاری توسط پدر مجازات به دنبال خواهد داشت. و اگر پدر یا جد پدری فرزند خود را بکشد قصاص نمی‌شوند و فقط مجازات‌های تعزیری از قبیل حبس و غیره و مجازات دیه بر وی اعمال خواهد شد.

به طور خاص ماده ۱۱۱۲ قانون مدنی و همچنین ماده ۶۰۳ قانون مجازات اسلامی به این موضوع اشاره می‌کند:

ماده ۱۱۱۲ قانون مدنی: این ماده با حقوق والدین در برابر فرزندان اشاره دارد و والدین را موظف می‌کند تا با رعایت اصل محبت و تربیت صحیح، از هرگونه رفتاری که به فرزند آسیب می‌زند، پرهیز کنند.

ماده ۶۰۳ قانون مجازات اسلامی: این ماده به عنوان (آزار به وسیله تنبیه) مطرح می‌شود. در این ماده، هرگونه عمل آزاردهنده‌ای که به کودک آسیب برساند، جرم به حساب می‌آید. برای مثال اگر والدین به طور غیرمنصفانه و با خشونت به کودک آسیب بزنند، این عمل می‌تواند به عنوان جرم تعقیب شود.

۱۰-۲. **تنبیه معلم:** تنبیه بدنی و غیر بدنی دانش آموزان توسط معلم تحت قوانینی چون قانون مجازات اسلامی و بخش نامه‌های وزارت آموزش و پرورش بررسی می‌شود.

معلمان مسئولیت ویژه‌ای در حفظ سلامت و تربیت دانش آموزان دارند و تنبیه بدنی ممکن به عنوان جرم و نقض حقوق کودکان محسوب شود (رئیس‌پور، ۱۴۰۳: ۱۹۰). آیین نامه انضباطی مصرح می‌کند که هرگونه تنبیه از جمله اهانت، تنبیه بدنی و تعیین تکالیف درسی جهت تنبیه ممنوع است. با این وجود [به طور غیر مستقیم تنبیه بدنی اجازه داده شده نیست، اما قانون تدابیر تربیتی خاصی را برای تنبیه دانش آموزان تعیین کرده است. در صورت آسیب رسانی یا وقوع جنایت به دلیل تنبیه، اولیای دانش آموزان بر اساس قوانین مجازات اسلامی حق شکایت دارند. به گفته (مجدفر، ۱۳۸۲: ۳۴) تنبیه ممکن است عمداً یا سهواً اتفاق بیفتد. همچنین ماده ۲۹۰ قانون مجازات اسلامی تعریف می‌کند که جنایت عمدی مرتکب ارتکاب عمدی را می‌پذیرد، حتی اگر قصد واقعی جنایت را نداشته باشد.

در صورتی که مرتکب عمداً یا به صورت سهواً جنایتی انجام دهد که نوعاً موجب جنایت شود و زمینه اش اشخاص معمول به جنایت شناخته ولی به موجب شرایط خاص یا زمان و مکانی تحقق جنایت واقع شود، اقدام مربوط به جنایت عمدی تلقی می‌شود.

علاوه بر این، ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی تعزیراتی برای افراد خطاکار تعریف کرده است، به عنوان مثال، توهین به اشخاص باعث تحمیل جریمه شلاق یا جریمه نقدی خواهد شد.

این تلاش‌های تربیتی و تنبیهی باید بتوانند که دانش آموزان را تحریک یا وادار کنند که به طور مطلوب رفتار کرده و از شکایات و تکرار اشتباهات جلوگیری کنند. به طور کلی، معلمان باید مراقب باشند که تنبیه ذهنی یا اخلاقی به موضوع تحقق جرم ناراحتی آورده و در نهایت مجرم شناخته می‌شوند.

در مواجهه با هرگونه تنبیه، معلمان و مدیران مدارس باید به دقت و حساسیت به وضع و موقعیت دانش آموزان توجه کنند و تنبیه را جهت ادامه یا تغییر رفتار بر اساس اصول تربیتی مناسب انجام دهند.

در این مقاله، قانونی که تنبیه را توسط معلمان محدود می‌کند، با تأکید بر بخش‌های مورد نیاز از آئین نامه انضباطی دانش آموزان (مصوب شورای عالی آموزش و پرورش)، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اصول انضباطی آیین نامه:

بنا به ماده ۶۲ این آئین نامه، قصور و سهل انگاری دانش آموزان به عنوان تخلف در نظر گرفته می‌شود. مدیریت مدرسه موظف است قبل از هر تنبیه، وضعیت محصل را بررسی و علت تخلف را مورد بررسی قرار دهد.

ماده ۶۳ نیز اشاره دارد که تنبیه باید بر پایه اطلاعات علمی و الگوهای مناسب تغییر رفتار انجام شود و به دانش آموز این امکان را بدهد که اشتباهات خود را تصحیح کند.

باتوجه به ماده ۶۴، اقدامات تنبیهی شامل تذکرات شفاهی به دو صورت خصوصی و در حضور دانش آموزان دیگر کلاس و تذکرات کتبی، تغییر کلاس، اخراج موقت حداقل برای سه روز و انتقال به مدرسه دیگر می‌شود.

ماده ۶۵ نیز، ممنوعیت تنبیه بدنی و اهانت را رد می‌کند و تضمین می‌کند که تنبیهات بر اساس مساوات بین دانش آموزان اجرا شود.

بر اساس ماده ۶۶، اخذ موافقت اداره آموزش و پرورش برای اقدامات تنبیهی ضروری است. بنا به ماده ۶۸ نیز، در صورتی که دانش آموزی به علت تخلف، منتقل مدرسه دیگری شود با تأیید شورای مدرسه و موافقت آموزش و پرورش محل، در صورتی که تخلف آن دانش آموز باعث نقض آموزشی و تربیتی مدرسه شود و باعث گمراهی سایر دانش آموزان گردد، از حضور در تمام مدارس در نوبت اول محروم شده و از اولیای مربوطه خواسته می‌شود مسئولیت تعلیم و تربیت فرزندشان را خارج از محیط مدرسه بر عهده گیرند.

ماده ۶۹ نیز اشاره دارد اجرای تنبیه باید به طور آگاه کننده و با توجه به شرایط دانش آموزان صورت بگیرد و از تنبیهات بدنی و تنبیهات ناعادلانه پرهیز شود.

قوانین انضباطی مدارس، به معام دستور می‌دهد تا گام‌های مناسب برای تصحیح رفتار دانش آموزان بردارند. این قوانین تعیین می‌کنند که تنبیه باید مبتنی بر منطق و علم باشد و هر گونه تنبیه ناعادلانه ممنوع است.

۱۰-۳. ماهیت روابط: تنبیه والدین: در این بخش، نقش تنبیه والدین در فرایند تربیت کودکان مورد بررسی قرار می‌گیرد. (معنوی پور، ۱۳۹۶: ۲۹۴) بر این باور است که والدین به عنوان سرپرست کودکان مسئولیت تربیت آنان را دارند. او معتقد است که تنبیه، به عنوان یک ابزار آموزشی و تربیتی، می‌تواند برای تشکیل رفتارهای مطلوب در کودکان موثر باشد. با این حال او

به طور قاطع، اظهار می کند که تنبیه بدنی به هیچ وجه توجیه پذیر نیست و باید از روش های غیر خشونت آمیز دیگر برای تربیت اطفال استفاده کرد. این نگرش نشان از توجه به اصول اخلاقی و عواطف کودکان در فرایند تربیت دارد.

تنبیه معلم: معلم وظیفه تربیتی بسیار حساس و حیاتی دارد. (حسن نیا، ۱۴۰۰: ۸۸) تأکید دارد معلمان به عنوان یاددهنده و صاحب تأثیر اصلی بر روی رفتار های دانش آموزان شناخته می شوند. او با اشاره به اهمیت استفاده از روش های تربیتی غیر خشونت آمیز، به تنبیه بدنی اعتقاد دارد که نه تنها مغایر با قوانین بلکه غیر حرفه ای است. متناسب با معنوی پور، استفاده از روش های تربیتی موثر و مهرآمیز، در تشکیل شخصیت و رفتارهای مثبت دانش آموزان تأثیرگذار است.

۱۰-۴. پیامدهای حقوقی: تنبیه والدین: بر اساس تحقیقات صورت گرفته، به نظر می رسد که تنبیه والدین به میزان خاصی به کودکان تأثیر گذار است. در صورتی که تنبیه به حدی شدید باشد که باعث آسیب جسمی یا روانی به کودک شود، قانون ممکن است در مورد پیگیری قانونی علیه والدین تصمیم بگیرد. همچنین، تکرار این واقعه می تواند منجر به سلب حضانت والدین شود. (جاهد، ۱۳۸۷: ۴۷)

تنبیه معلم: در تحقیقات اخیر، مشاهده شده است که معلمان که به تنبیه بدنی دست می زنند ممکن است با پیامدهای حقوقی مواجه شوند. این پیامدها شامل اقدامات انضباطی در سازمان های آموزشی می شود که ممکن است به اخراج، تعلیق یا پیگرد قانونی منجر شود. به علاوه، این اقدامات ممکن است منجر به شکایت ها از سوی والدین و پیگیری های حقوقی گردد (رئیس پور، ۱۴۰۳: ۱۹۰).

به طور کلی، پیامدهای حقوقی تنبیه والدین و معلمان بر روابط خانوادگی و آموزشی تأثیرات گسترده ای دارد که نیازمند بررسی دقیق و آگاهی افراد مرتبط است. اجرای سیاست ها و قوانین مناسب می تواند به بهبود این وضعیت کمک کند و برای کودکان امکان رشد و تربیت سالم را فراهم سازد.

۱۰-۵. معیارهای اجتماعی: تنبیه والدین: تحقیقات نشان می دهد تنبیه بدنی یا روحی ممکن است در کودکان منجر به مشکلات روحی و روانی شود. بیشتر از پیش دیده می شود دانش آموزانی که به شدت در منزل تنبیه می شوند، در محیط مدرسه با مشکلات رفتاری و اجتماعی مواجه می شوند. این ممکن است منجر به کاهش اعتماد به نفس و افت تمرکز درسی شود.

تنبیه معلم: تنبیه بدنی از سوی معلمان تقریباً در تمام جوامع به عنوان عملی غیر قابل قبول و ناپسند تلقی می شود و هرگونه اقدام در این زمینه به شدت محکوم است.

باید توجه داشت تنبیه بدنی و روانی علاوه بر آموزش و پرورش در خانواده‌ها نیز مرسوم بوده است. گاهی ممکن است دانش آموز علاوه بر تنبیه در منزل توسط والدین، در مدرسه هم توسط معلم مورد تنبیه قرار گیرد. استفاده گسترده و دائمی از تنبیه در مدارس معمولاً به خاطر یادگیری در امر تحصیل و ایجاد نظم و انضباط صورت می‌گیرد. برخی معلمان تنها علت موفقیت خود در امر تدریس را استفاده از تنبیه بیان می‌کنند و اذعان می‌دارند تنها تنبیه می‌تواند در امر تحصیل و یادگیری دانش آموز موثر باشد. ولی امروزه با تحقیقات گسترده‌ای که در این خصوص صورت گرفته، تنبیه غیر مجاز نه تنها اثرات مثبتی به بار نمی‌آورد بلکه آثار بسیار مخربی برای دانش آموز دارد. دانش آموزانی که در منزل تنبیه می‌شوند ممکن است تنبیه را راحت‌تر تحمل کنند اما در محیط مدرسه و در جمع همسالان تنبیه برای آنها غیر قابل هضم و درک است. آموزش و پرورش همواره بخشنامه‌هایی جهت حذف یا کنترل تنبیه برای مدارس ارسال می‌کند. در بخشنامه‌ها اغلب به آثار منفی و لطمه‌هایی که ممکن است دامنگیر دانش آموز شود اشاره می‌شود اما نسبت به تنبیهات روحی یا اخلاقی بخشنامه خاصی صادر نمی‌شود. چه بسا ممکن است تنبیهات روحی و اخلاقی به مراتب سنگین‌تر و مخرب‌تر باشند. ممکن است محیط خانه برای دانش آموز تنش‌زا و متشنج باشد، ولی در محیط مدرسه با شیوه صحیح پرورش، ارتباط سالم و سازنده معلم با دانش آموز و الگو قرار دادن معلم می‌توان مسیر درست تحصیل و زندگی را پیدا کند. تنبیه اثرات گوناگونی از جمله کندی حافظه و عدم تمرکز، دل‌سردی از درس و مدرسه، تقویت رفتار پرخاشگرانه، انزوا و گوشه‌گیری و کاهش اعتماد به نفس بر سلامت روان دانش آموز می‌گذارد (رئیس پور، ۱۴۰۳: ۱۸۴).

نتیجه‌گیری

والدین و معلمان دارای نقش‌های متفاوت در تنبیه کودکان هستند و این نقش‌ها تأثیر گوناگونی در زندگی فرزندان دارند. والدین به عنوان فرد اصلی مسئول تربیت و پرورش کودکان، نقش بسیار مهمی در تنبیه دارند. آنها اغلب از عاطفه، عشق، و اهتمام بیشتری برای تنبیه اطفال استفاده می‌کنند. تأدیه مناسب توجه و پشتیبانی از زیربنای روانی فرزندان از جمله وظایف والدین در تنبیه است. به این ترتیب، تنبیه والدین معمولاً در قالب یادگیری فرار از مراقبت، تقویت رفتارهای مثبت و یا تنبیه از طریق منع موارد منفی صورت می‌گیرد. از سویی دیگر، معلمان در محیط آموزشی نقش تأکیدی در تنظیم رفتارها و تنبیه دانش‌آموزان دارند. آنها معمولاً از سیاست‌ها و قوانین مدرسه به عنوان ابزار تنبیه استفاده می‌کنند و بیشتر تأکید بر عدالت و انصاف دارند. تنبیه معلمان ممکن است در قالب تنبیه‌های منفی مثل نوشتن صورتی، تأخیر از کلاس یا تمرین‌های اضافی صورت بگیرد.

از این تحلیل نتیجه می‌گیریم که تنبیه والدین بیشتر از گونه‌های عاطفی و روانی بر پایه ارتباط و باورهای فرزندان تأثیر مثبت می‌گذارد، در حالی که تنبیه معلمان بیشتر به تنبیه اجتماعی و انضباطی تأکید دارد. به همین دلیل، تعامل والدین با فرزندان بر پایه احترام، اعتماد و حمایت متبادل بوده و تأثیر بزرگی بر رشد و تربیت صحیح فرزندان دارد. از طرفی، تنبیه معلمان نیز برای ایجاد انضباط و رفتار مناسب در محیط آموزشی بسیار حیاتی است و می‌تواند به شکل قوی کمک کننده‌ای در شکل‌دهی به شخصیت و رفتار دانش‌آموزان باشد.

بر اساس قوانین بسیاری از کشورها، والدین و معلمان حق دارند که برخی از اقدامات تنبیه‌گرانه را برای کودکان و دانش‌آموزان به کار ببرند اما این اقدامات باید با دقت انجام شود و باید با قوانین محلی و بین‌المللی تطابق داشته باشد. تنبیه بی‌معنی، زورآورانه، ظالمانه یا خشونت‌آمیز ممکن است موجب آسیب جدی به کودکان یا دانش‌آموزان شود و غیرقانونی تلقی می‌شود.

بسیاری از کشورها قوانین دقیقی دارند که تمام جوانب تنبیه کودکان و دانش‌آموزان را پوشش می‌دهند و از جمله مواردی که در نظر گرفته می‌شود عبارتند از:

۱. نوع تنبیه: بر اساس قوانین، نوع تنبیه باید متناسب با خطا یا رفتار نادرست باشد.
۲. عدم استفاده از زور: تنبیه باید بدون استفاده از زور برای تهدید یا ضربه زدن انجام شود.
۳. حفظ حقوق کودکان: کودکان و دانش‌آموزان حقوق خاصی دارند که باید رعایت شوند.
۴. شفافیت و ارتباط: والدین و معلمان باید با کودکان و دانش‌آموزان خود روابط باز و شفاف داشته باشند و موارد تنبیه را به آنها توضیح دهند.

اگر این موارد رعایت نشوند و تنبیه‌ها به شکلی صورت بگیرند که ممکن است به آسیب یا زیان برای کودکان و دانش‌آموزان منجر شوند، ممکن است این تنبیه‌ها تحت قوانین محلی به عنوان تنبیه غیرقانونی تلقی شوند و مسئولان برای این اقدامات مسئولیت‌پذیر باشند.

تفاوت تنبیه معلم و والدین بر اساس مفاد قانون مدنی و مفاد آئین نامه اجرایی مدارس به شرح زیر است: معلمان مجاز به معاقبه فیزیکی دانش‌آموزان نیستند و اگر چنین اقدامی صورت گیرد، ممکن است موجب مسائل حقوقی شود. از سوی دیگر، والدین مجاز به تنبیه فیزیکی فرزندان خود هستند، اما بطور معقول و بدون آسیب جدی ایجاد شود. اگر تنبیه والدین به اندازه‌ای بالا برود که به عنوان آزار یا سواستفاده تلقی شود، ممکن است به مشکلات قانونی منجر شود.

کتابنامه

- احمدی صوفلو م، جهانی ح، اعتماد نیا م، (۱۴۰۲)، خشونت و تنبیه در آموزش و پرورش، مجموعه مقالات دومین کنفرانس بین المللی، ۱۰۴۷-۱۰۴۱.
- آرمیده م، مهدیان (مهدی پور) ا، (۱۳۹۷)، تشویق و تنبیه کودکان با عنایت به فقه شیعه اثنا عشری، میراث ماندگار، قم، ۱۶۷ صفحه.
- افشاری نژاد س، کرملو س، (۱۴۰۲)، کودک من، انتشارات نسل یاسان، ۱۶۷ صفحه.
- امینی، ابراهیم، (۱۳۷۴)، اسلام و تعلیم و تربیت، انتشارات انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی.
- آیین نامه انضباطی مدارس، مصوب ۱۳۷۱/۰۴/۲۵.
- برهانی، محسن، (۱۳۹۱)، گستره تنبیه بدنی به وسیله والدین از منظر قانون و فقه، نشریه مطالعات حقوق خصوصی، شماره ۲۷، صفحات ۲۴-۲۷.
- جاهد، محمدعلی، (۱۳۸۷)، بررسی پدیده کودک آزاری از منظر جرم شناسی و حقوقی، نشریه دادرسی، شماره ۶۹، صفحه ۴۸-۴۰.
- حسن نیا م، فدائی ف، حیدری ر، (۱۴۰۰)، نظم و انضباط مثبت در کلاس درس دانش آموز، نگار کمال، ۹۶ صفحه.
- خلیل پاچی ع، میر کمالی ع، (۱۳۹۶)، بررسی فقهی حقوقی مرز کودک آزاری و تنبیه کودک از سوی والدین، نشریه مطالعات فقه اسلامی و مبانی حقوق، شماره ۳۵، صفحات ۲۷-۵.
- دهخدا، علی اکبر، (۱۳۳۵)، لغت نامه، تهران، چاپ دانشگاه تهران.
- دهخدا، علی اکبر، (۱۳۷۳)، لغت نامه، انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ج چهارم.
- رئیس پور، آمنه، (۱۴۰۳)، بررسی مجازات پیش‌بینی شده در قانون برای تنبیه بدنی دانش آموز توسط معلم، میان رشته ای نشر علوم انسانی و اسلامی در هزاره سوم، صفحات ۱۸۷ تا ۱۹۳.
- ساحلی، سعید، (۱۳۹۳)، نقش اولیا در تشویق و تنبیه دانش آموزان، نشریه پیوند شماره ۴۲، صفحات ۳۶ تا ۳۸.
- سوزان فوروارد، (۱۳۹۹)، والدین سمی، مترجم: فتحی، مینا، انتشارات لیوسا، ۲۷۲ صفحه.
- سیف علی اکبر، (۱۳۷۴)، تغییر رفتار و رفتار درمانی، بیجا، چاپ دوم، نشر دانا، تهران.
- سیف، علی اکبر، (۱۳۶۷)، تنبیه روانشناسی و روش‌های تغییر رفتار، نشریه رشد معلم، شماره ۴۷، صفحات ۲۴ تا ۲۷.
- سیف، علی اکبر، (۱۳۷۷)، روانشناسی پرورشی، انتشارات آگاه، تهران.
- صادقی، عیسی، (۱۳۹۶)، چگونه با کودکان و دانش آموزان رفتار کنیم، انتشارات مینوفر، ۱۲۰ صفحه.

- طبیبی جبلی م، علیان، اراعی دهقی م، (۱۳۹۲)، سازوکارهای حمایت از حقوق کودک در برابر مجازات و تنبیه از نظر فقه و حقوق، نشریه: فقه حقوق خانواده، شماره ۵۸، صفحات ۷۵ تا ۹۷.
- طریحی، فخرالدین، (۱۳۷۵)، مجمع البحرین، کتاب فروشی مرتضوی، تهران.
- علی ابن ابی طالب، ۲۳ قبل هجرت، شرح نهج البلاغه، ناشر: مکتبه آیت الله المرعشی النجفی (ره)، مکان نشر قم - ایران، ۲۰ جلد.
- فائضی، علی، (۱۳۷۰)، جایگاه روش‌های تنبیه در تعلیم و تربیت، موسسه تحقیقاتی و انتشاراتی فیض کاشانی.
- فراهیدی، خلیل بن احمد، (۱۴۱۰ق)، العین انتشارات هجرت، قم، ج ۴.
- فوکو، میشل، (۱۴۰۱)، مراقبت و تنبیه، مترجم جهان‌دیده، اسرخوش ن، انتشارات نشرنی، ۳۹۲ صفحه.
- قائمی مقدم، محمدرضا، (۱۳۸۸)، روش‌های آسیب‌زادر تربیت از منظر تربیت اسلامی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم.
- کاپالکا، جورج، (۱۳۹۷)، هشت گام مدیریت موفق کلاس درس، مترجم: آزادصفت، سید نادر، انتشارات آوای نور، ۲۲۶ صفحه.
- کهن، الفی، (۱۳۹۱)، نه تشویق نه تنبیه، مترجم: اکرمی، اکرم، انتشارات صابرین، ۳۵۲ صفحه.
- گرشف، الی ش، (۱۴۰۰)، توقف تنبیه بدنی، مترجمان: سعدی پور، اخوین خ، سعدی پور ف، انتشارات ارجمند، ۲۰۸ صفحه.
- مجد فر، مرتضی، (۱۳۸۲)، معلم و خانواده تنبیه بدنی در عصر *it*، نشریه رشد معلم، شماره ۱۷۷، صفحات ۳۲ تا ۳۵.
- معنوی پور، داوود، (۱۳۹۶)، فلسفه تعلیم و تربیت، انتشارات دوران، چاپ سوم، تهران، ۳۱۶ صفحه.
- معین، محمد، (۱۳۸۶)، فرهنگ معین، انتشارات امیرکبیر، تهران، جلد ۱.
- مقدادی، محمد مهدی، (۱۳۹۱)، ممنوعیت تنبیه بدنی کودکان توسط معلمان و مربیان با تاکید بر نقش روحانیون و رهبران دینی در مقابله با آن، نشریه حقوق بشر، دوره هفتم، شماره ۱، صفحات ۳۷ تا ۴۸.
- نات د، بل ک، مسترسون ک، شورت ک، (۱۴۰۳)، اختلالات خلقی و اضطرابی در کودکان و نوجوانان، مترجم اصغری، نامدار، انتشارات اندیشه آگاه، ۱۰۵ صفحه.
- نفیسی، علی اکبر، بی تا، فرهنگ نفیسی، کتابفروشی خیام، ج ۳.